

Predmet C-393/20

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

18. kolovoza 2020.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie (Poljska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

7. kolovoza 2020.

Tužitelj:

T.B. i D. sp. z o.o.

Tuženik:

G. I. A/S

Anonimizirana verzija

[*omissis*]

ODLUKA

Dana 7. kolovoza 2020.

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie V Wydział Gospodarczy
(Općinski sud za Kraków Śródmieście u Krakówu, V. trgovački odjel, Poljska)
[*omissis*] [sastav vijeća]

nakon što je na raspravi [*omissis*] [postupovne napomene] održanoj 7. kolovoza
2020. u Krakówu razmotrio

spojene predmete

povodom tužbe T. B. i D. spółke z ograniczoną odpowiedzialnością u J.

protiv društva G. I. A/S u K. (Kraljevina Danska)

u pogledu plaćanja,

odlučio je:

I. na temelju članka 267. [UFEU-a] uputiti Sudu Europske unije sljedeća prethodna pitanja:

1. Treba li članak 13. stavak 2. u vezi s člankom 11. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima tumačiti na način da se on može primijeniti na osobu koja je u zamjenu za usluge pružene osobi koja je izravno oštećena u prometnoj nezgodi u vezi s nastalom štetom stekla potraživanje za isplatu naknade štete, ali ne obavlja profesionalnu djelatnost naplate tražbina s osnove naknade štete od osiguravateljâ i koja je pred sudom mjesta u kojem ima sjedište podnijela tužbu protiv osiguravatelja od građanskopravne odgovornosti počinitelja nezgode čije se sjedište nalazi na državnom području druge države članice?
2. Treba li članak 7. točku 2. ili članak 12. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima tumačiti na način da se on može primijeniti na osobu koja je na temelju ugovora o ustupu stekla potraživanja od oštećene stranke u prometnoj nezgodi radi određivanja građanskopravne odgovornosti osiguravatelja osobe odgovorne za tu nezgodu, čije se sjedište nalazi u državi članici različitoj od one u kojoj se dogodila štetna radnja, pred sudom te potonje države članice?

[omissis] [postupovne napomene]

[orig. str. 2.]

Obrazloženje

odluke od 7. kolovoza 2020.

I. Predmet spora i relevantne činjenice

1. Predmet postupka u spojenim predmetima jesu tražbine dvaju poduzetnika T. B. i D. spółke z ograniczoną odpowiedzialnością u J. protiv tuženika G. I. A/S u K. (Danska). U oba spojena predmeta tužitelji zahtijevaju naknadu štete nastale uslijed prometnih nezgoda koje su prouzročili počinitelji koje osigurava tuženik.
2. Predmet [omissis] [br. 1]
 - 2.1. T. B. je tužbom od 19. listopada 2018. tražio da se tuženiku naloži plaćanje iznosa od 501 poljskog zlota. Tužitelj je u obrazloženju naveo da se 12. prosinca

2017. dogodila prometna nezgoda u kojoj je oštećeno vozilo u vlasništvu oštećene stranke K. W. Iz dokumenata priloženih tužbi proizlazi da se štetna radnja dogodila u K. (Poljska), vozila koja su sudjelovala u sudaru registrirana su na državnom području Poljske, a osobe koje su upravljale vozilima poljski su državljani. Počinitelj štete, P. P., posjedovao je policu osiguranja od građanskopravne odgovornosti u tuženom osiguravajućem društvu. Tuženik je na ime naknade štete isplatio iznos od 1301,17 poljskih zlota. Prema mišljenju tužitelja, naknada štete je smanjena. Tužitelj koji profesionalno obavlja djelatnost procjene rizika i nastalih gubitaka stekao je tražbinu u pogledu daljnje naknade štete od oštećene stranke na temelju ugovora o ustupu potraživanja.

2.2. U odgovoru na tužbu, tuženikov punomoćnik zahtijevao je da se tužba odbije zbog nepostojanja nacionalne nadležnosti. Tuženik se pozvao na argumentaciju iz presude Suda Europske unije od 31. siječnja 2018., C-106/17. S obzirom na činjenicu da se tužitelj profesionalno bavi stjecanjem tražbina s osnove naknade štete, ne može imati pravo na posebnu zaštitu koju predstavlja *forum actoris* i mora tužiti osiguravatelja pred sudom mjesta u kojem se nalazi njegovo sjedište. Tuženik je iznio niz odluka poljskih redovnih sudova u sličnim činjeničnim stanjima^[omissis] [upućivanje na nacionalnu sudsku praksu].

2.3. U dopisu od 24. srpnja 2019. tužitelj je naveo da tuženik na državnom području Poljske djeluje preko društva C. P. sp. z o.o. te je stoga nacionalna nadležnost opravdana. Osim toga, iz članka 12. Uredbe br. 1215/2012 proizlazi da osiguravatelj može biti tužen pred sudom u mjestu u kojem se dogodila štetna radnja.

3. Predmet [omissis] [br. 2]

3.1. Društvo D. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością u J. tužbom je od 8. svibnja 2019. tražilo da se tuženiku naloži plaćanje iznosa od 1626,95 poljskih zlota. Tužitelj je u obrazloženju naveo da se 7. srpnja 2017. dogodila nezgoda u [orig. str. 3.] kojoj je oštećeno vozilo oštećenih stranaka M. i E. C. Počinitelj štetne radnje osiguran je od građanskopravne odgovornosti u tuženom društvu. Iz dokumenata priloženih tužbi proizlazi da se štetna radnja dogodila u Ś. (Poljska), vozila koja su sudjelovala u sudaru registrirana su na državnom području Poljske, a osobe koje su upravljale vozilima poljski su državljani. Za vrijeme trajanja popravka vozila, oštećene su stranke od tužitelja unajmile zamjensko vozilo. Tuženik je osporavao trošak najma zamjenskog vozila koji je iznosio 2558,40 poljskih zlota i na to je ime isplatio samo iznos od 931,45 poljskih zlota. Oštećene stranke sklopile su 4. ožujka 2019. s tužiteljem ugovor o ustupu potraživanja koji je nastao na ime troška najma zamjenskog vozila.

3.2. U odgovoru na tužbu, tuženikov je punomoćnik zahtijevao da se tužba odbije zbog nepostojanja nacionalne nadležnosti. Tuženik se pozvao na argumentaciju iz presude Suda Europske unije od 31. siječnja 2018., C-106/17. S obzirom na činjenicu da se tužitelj profesionalno bavi stjecanjem tražbina s osnove naknade štete, nema pravo podnositi tužbe sudu koji se nalazi u državi

članici različitoj od one u kojoj se nalazi sjedište osiguravatelja. Tuženik je svoje stajalište potkrijepio nizom odluka redovnih sudova u sličnim činjeničnim stanjima.

3.3. Tužitelj je u dopisima od 3. prosinca 2019. i 4. ožujka 2020. naveo da ga se ne može smatrati jednakovrijednim subjektom u odnosu na tuženika. Naime, tužitelj je samo servis za popravak koji nudi mogućnost bezgotovinskog popravka vozila. Ne bavi se kupnjom tražbina s osnove naknade štete kako bi ih potraživao na sudu. Budući da pruža usluge na državnom području Poljske, tuženik bi trebao uzeti u obzir potrebu da oštećenim strankama i subjektima koji postupaju po njihovu nalogu pruži mogućnost potraživanja tražbina na nacionalnom sudu. Tužitelj također navodi da osnovu za nadležnost predstavlja odredba članka 12. Uredbe br. 1215/2012.

3.4. Na raspravi održanoj 31. srpnja 2020. tužitelj je punomoćnik istaknuo da će, u slučaju da se tužba odbije, oštećene stranke biti u teškoj situaciji. Naime, servisi ne pružaju bezgotovinske usluge zbog poteškoća povezanih s potraživanjem tražbina u inozemstvu. Čekanje na isplatu naknade štete od inozemnog osiguravatelja traje nekoliko mjeseci, a u današnje vrijeme oštećene stranke često nemaju sredstva za popravak vozila ili najam zamjenskog vozila.

II. Pravni okvir

Pravo Europske unije

4. Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. te ispravci SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57., u daljnjem tekstu: Uredba).

4.1. Članak 4. stavak 1.

[orig. str. 4.] Podložno ovoj Uredbi, osobe s domicilom u državi članici, bez obzira na njihovo državljanstvo, tuže se pred sudovima te države članice.

4.2. Članak 5. stavak 1.

Osobe koje imaju domicil u državi članici mogu biti tužene pred sudovima druge države članice, samo na temelju pravila iz odjeljaka 2. do 7. ovog poglavlja.

4.3. Članak 7. točka 2.

Osoba s domicilom u državi članici može biti tužena u drugoj državi članici [...] u stvarima povezanim s deliktima ili kvazideliktima pred sudom mjesta u kojem je nastala ili može nastati štetna radnja.

4.4. Članak 8. točka 2.

Osoba koja ima domicil u državi članici, može također biti tužena [...] kao treća strana u postupku zbog jamstva ili u bilo kojem postupku protiv treće strane, pred sudom na kojemu je pokrenut prvotni postupak, osim ako je postupak pokrenut isključivo s ciljem izuzimanja te osobe iz nadležnosti suda koji bi bio nadležan u njezinu slučaju.

4.5. Članak 11. stavak 1. točka (b)

Osiguravatelj s domicilom u državi članici može biti tužen [...] u drugoj državi članici, u slučaju tužbi koje podnose ugovaratelj osiguranja, osiguranik ili korisnik osiguranja, pred sudovima mjesta u kojem tužitelj ima domicil.

4.6. Članak 11. stavak 2.

Osiguravatelj koji nema domicil u državi članici, ali ima podružnicu, predstavništvo ili drugu poslovnu jedinicu u jednoj od država članica, u sporovima koji proizlaze iz poslovanja podružnice, predstavništva ili poslovne jedinice, smatra se da ima domicil u toj državi članici.

4.7. Članak 12.

U pogledu osiguranja od odgovornosti ili osiguranja nepokretne imovine, osiguravatelj može također biti tužen pred sudom u mjestu u kojem se dogodila štetna radnja. Isto se primjenjuje ako su pokretna i nepokretna imovina obuhvaćene istom policom osiguranja i obje su pogođene istim događajem.

4.8. Članak 13.

Stavak 1. U pogledu osiguranja od odgovornosti, osiguravatelj također može, ako to dopušta pravo suda, sudjelovati u postupku koji je oštećena stranka pokrenula protiv osiguranika.

Stavak 2. Članci 10., 11. i 12. primjenjuju se na tužbe koje podigne oštećena stranka izravno protiv osiguravatelja, ako je takva izravna tužba dopuštena.

[orig. str. 5.]

Poljsko pravo

5. Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Građanski zakonik od 23. travnja 1964., Dz.U. iz 1964., br. 16, poz. 93.)

5.1. Članak 509.

Stavak 1. Vjerovnik može bez dužnikova pristanka tražbinu prenijeti na treću osobu (ustup tražbine), osim ako to nije u suprotnosti sa zakonom, ugovornim ograničenjima ili naravi obveze.

Stavak 2. Prijenos tražbine podrazumijeva ustup svih s njome povezanih prava, posebno u pogledu zateznih kamata.

5.2. Članak 822. stavak 4. Građanskog zakonika

Osoba koja ima pravo na naknadu štete nastale zbog događaja koji je obuhvaćen osiguranjem od građanskopravne odgovornosti može izravno podići tužbu protiv osiguravatelja.

III. Razlozi koji opravdavaju upućivanje prethodnih pitanja

Opće napomene

6. Zajednički element spojenih predmeta jest činjenica da se odnose na sudare na cesti koji su se dogodili na državnom području Poljske i u kojima su sudjelovali isključivo poljski državljani i vozila registrirana u Poljskoj. Tužitelji su subjekti koji su stekli tražbinu u pogledu isplate naknade štete na temelju ugovora o ustupu potraživanja.
7. U Poljskoj je uobičajena praksa da oštećene stranke u prometnim nezgodama u kojima se šteta naplaćuje iz osiguranja od građanskopravne odgovornosti počinitelja štete koriste bezgotovinske usluge servisa za popravak i subjekata koji iznajmljuju zamjenska vozila, a subjekti koji pružaju te usluge potražuju naknadu štete izravno od osiguravatelja počinitelja štete.
8. Okolnost koja dovodi do dvojbi u pogledu nacionalne nadležnosti jest činjenica da je osiguravatelj od građanskopravne odgovornosti počinitelja štete bilo društvo G. I. A/S sa sjedištem u Danskoj. Navedeni osiguravatelj nema podružnicu, predstavništvo ili drugu poslovnu jedinicu na državnom području Poljske, tako da članak 11. stavak 2. Uredbe ne predstavlja osnovu za nacionalnu nadležnost. Osiguravatelj tuženik uputio je poljskim državljanima ponudu za sklapanje ugovora o osiguranju preko društva P. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością u Ż.

Prvo pitanje

9. Iz sudske prakse Suda proizlazi da je cilj upućivanja iz članka 13. stavka 2. Uredbe dodati na popis podnositeljâ zahtjeva, iz članka 11. stavka 1. točke (b) te uredbe, osobe koje su pretrpjele štetu a da krug tih osoba ne bude ograničen na one koje su je pretrpjele izravno (presuda od 31. siječnja 2018., Hofsoe, C-106/17 (SL C 2018., C 112., str. 5.), t. 37. i navedena sudska praksa).
10. Sud je također naveo da izuzeci od načela određivanja nadležnosti prema forumu tuženika moraju biti **[orig. str. 6.]** iznimka i usko se tumačiti. Iz toga slijedi da nikakva posebna zaštita nije opravdana u odnosima između profesionalnih subjekata u sektoru osiguranja jer se ni za jednog od njih ne može smatrati da se

nalazi u slabijem položaju u odnosu na drugoga (presuda od 31. siječnja 2018., Hofsoe, C-106/17, EU:C.2018/112/5, t. 40. i 42. i navedena sudska praksa).

11. U sudskoj praksi Suda ne postoji precizna definicija „oštećene stranke” u smislu članka 13. stavka 2. Uredbe. Međutim, navodi se da zaštitna funkcija koju ispunjava članak 13. stavak 2. u vezi s člankom 11. stavkom 1. točkom (b) Uredbe znači da se primjena posebnih pravila o nadležnosti predviđenih tim odredbama ne smije širiti na osobe za koje ta zaštita nije opravdana (vidjeti u tom smislu presude od 13. srpnja 2000., Group Josi, C-412/98, EU:C:2000:399, t. 65. i 66.; od 26. svibnja 2005., GIE Réunion européenne i dr., C-77/04, EU:C:2005:327, t. 20. i od 17. rujna 2009., Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, t. 41.).
12. Tužitelj, društvo D. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w J., pozivajući se na presudu u predmetu C-106/17, navodi da on nije profesionalni subjekt u sektoru osiguranja i da ne obavlja profesionalnu djelatnost naplate tražbina s osnove naknade štete iz osiguranja kao ugovorni stjecatelj tih tražbina. Glavna djelatnost tužitelja jest pružanje usluga u području likvidacije automobilskih šteta i iznajmljivanje zamjenskih vozila. Međutim, osim toga, u okviru bezgotovinske likvidacije šteta, tužitelj potražuje plaćanje dospjelih naknada štete od osiguravatelja.
13. U skladu s uvodnom izjavom 15. Uredbe, pravila o nadležnosti trebala bi biti što je moguće više predvidiva i zasnovana na načelu da se nadležnost općenito temelji na domicilu tuženika.
14. Stoga se dvojbe suda koji je uputio zahtjev odnose na to koje kriterije treba primijeniti prilikom ocjene je li predmetni subjekt „slabija stranka”, a samim time i može li ga se smatrati oštećenom strankom u smislu članka 13. stavka 2. Uredbe te se pozvati na osnovu za nadležnost koja proizlazi iz članka 11. stavka 1. točke (b) Uredbe. Konkretno, ocjenjuje li se samo činjenica da je profesionalna djelatnost u sektoru osiguranja koju obavlja predmetni subjekt glavna, a ne podređna ili su pak važni drugi čimbenici poput resursa i opsega druge gospodarske djelatnosti koja se obavlja.
15. S obzirom na razlike u sudskoj praksi redovnih sudova i važnost pitanja u pogledu nadležnosti, sud koji je uputio zahtjev smatra da bi bilo razumno precizno utvrditi koji se subjekti mogu smatrati oštećenim strankama u smislu članka 13. stavka 2. Uredbe. Takav bi kriterij mogla biti, na primjer, osnova stjecanja tražbina. To bi dovelo do utvrđenja da se subjekti koji se odluče na stjecanje predmetne tražbine sporazumnim ugovorom ne mogu pozivati na nadležnost koja proizlazi iz članka 13. stavka 2. u vezi s člankom 11. stavkom 1. točkom (b) Uredbe.

[orig. str. 7.] Drugo pitanje

16. Iako se prvo prethodno pitanje odnosi samo na tužitelja u jednom od spojenih predmeta, društvo D. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością u J., drugo je pitanje općenito i odnosi se na oba spojena predmeta.

17. Sud koji je uputio zahtjev dvoji o tome može li se osoba koja je na temelju ugovora o ustupu stekla tražbine u pogledu isplate naknade štete od osiguravatelja građanskopravne odgovornosti počinitelja štete pozvati na prethodno navedene odredbe članka 7. točke 2. i članka 12. Uredbe kako bi potraživala tražbine na sudu mjesta u kojem je nastala štetna radnja.
18. Člankom 7. točkom 2. Uredbe predviđa se da osoba s domicilom u državi članici može biti tužena u stvarima povezanim s deliktima pred sudom mjesta u kojem je nastala štetna radnja. Stoga se može prihvatiti da se ta odredba odnosi i na predmete u kojima sudjeluju pravni sljednici izravno oštećene stranke protiv subjekta koji odgovara za delikt (na primjer osiguravatelja)^[omissis] [upućivanje na nacionalnu sudsku praksu].
19. Međutim, dvojba u pogledu mogućnosti primjene navedene poveznice proizlazi iz činjenice da se osiguravateljeva odgovornost temelji na ugovoru o osiguranju koji je sklopio s počiniteljem štete. Osim toga, pitanje nadležnosti u predmetima koji se odnose na osiguranja uređeno je člancima 10. do 16. Uredbe.
20. Tužitelji u spojenim predmetima navode da osnovu za nadležnost suda mjesta u kojem se dogodila štetna radnja u tim predmetima predstavlja članak 12. Uredbe u skladu s kojim u pogledu osiguranja od građanskopravne odgovornosti osiguravatelj može biti tužen pred sudom u mjestu u kojem se dogodila štetna radnja. To se stajalište odrazilo, u sličnim činjeničnim stanjima, u sudskoj praksi poljskih redovnih sudova^[omissis] [upućivanje na nacionalnu sudsku praksu]. Međutim, s druge se strane navodi da odredbu članka 12. Uredbe treba tumačiti u vezi s člankom 13. stavkom 2. Uredbe. Stoga se samo osoba koja je oštećena stranka u smislu članka 13. stavka 2. Uredbe može pozvati na osnovu za nadležnost koja proizlazi iz članka 12.^[omissis] [upućivanje na nacionalnu sudsku praksu].
21. Prihvatanje jednog od navedenih rješenja značajno će utjecati na sve sudionike u prometu. U slučaju da se prihvati da se stjecatelj tražbine koji je profesionalni subjekt u sektoru osiguranja ne može pozvati na osnovu za nadležnost koja proizlazi iz članka 7. točke 2. i članka 12. Uredbe, tužba će se morati podnijeti sudu države članice u kojoj je sjedište osiguravatelja od građanskopravne **[orig. str. 8.]** odgovornosti počinitelja štete iako se mjesto nastanka štetne radnje i domicil počinitelja štete i oštećene stranke nalaze u drugoj državi članici.
22. Međutim, u skladu s člankom 13. stavkom 1. Uredbe, u pogledu osiguranja od građanskopravne odgovornosti, osiguravatelj također može, ako to dopušta pravo suda, sudjelovati u postupku koji je oštećena stranka pokrenula protiv osiguranika. Sličnu odredbu sadržava i članak 8. točka 2. Uredbe kojim se dopušta da osoba s domicilom u državi članici bude tužena, kao treća strana u postupku zbog jamstva, pred sudom na kojemu je pokrenut prvotni postupak. U skladu s prethodno navedenim člankom 822. stavkom 4. Građanskog zakonika, na temelju poljskog prava, osoba koja ima pravo na naknadu štete nastale zbog događaja koji je

obuhvaćen osiguranjem od građanskopravne odgovornosti može izravno podići tužbu protiv osiguravatelja.

23. Stoga će stjecatelj tražbina, kako bi dobio mogućnost da tuži osiguravatelja od građanskopravne odgovornosti počinitelja štete pred sudom u mjestu u kojem se dogodila štetna radnja, biti prisiljen tužiti samog osiguranika, jer će se tada moći pozvati na osnovu za nadležnost koja proizlazi iz članka 13. stavka 1. Uredbe (eventualno iz članka 8. točke 2. Uredbe).
24. Navedeno tumačenje dovest će do nepovoljnih posljedica za počinitelja štete koji će biti izložen brojnim troškovima iako, u načelu, njegovo sudjelovanje na strani tuženika u predmetima te vrste nije potrebno. To rješenje također je u suprotnosti s poljskim pravom kojim se dopušta da oštećena stranka i stjecatelj tražbina tuže osiguravatelja počinitelja štete, a da se tužba ne podnosi protiv samog počinitelja.
25. Sud koji je uputio zahtjev smatra da bi razumno bilo tumačenje odredbi članka 12. i članka 13. stavak 1. i 2. Uredbe prema kojem se dopušta da osiguravatelj od građanskopravne odgovornosti počinitelja štete bude tužen pred sudom u mjestu u kojem se dogodila štetna radnja, a da se ne podnosi tužba protiv osiguranika.
26. Zaključno, odgovori na oba pitanja suda koji je uputio zahtjev nužni su za rješavanje predmeta koji su u tijeku pred sudom koji je uputio zahtjev. U prilog upućivanju navedenih prethodnih pitanja govori činjenica da iz presuda poljskih redovnih sudova koje su javno dostupne i onih koje su sudu koji je uputio zahtjev poznate po službenoj dužnosti proizlazi da se prethodno navedene odredbe Uredbe tumače na različite načine što dovodi do toga da se u sličnim činjeničnim stanjima donose različite odluke u pogledu postojanja nacionalne nadležnosti.
27. [omissis] [postupovne napomene]